

ცხრა ქალწული

ზურაბი ვაგონიდან გამოვიდა და მიიხედ-მოიხედა. ბაქანზე არავინ იყო. არც მისი საყვარელი დაიკო ელენე და არც უძვირფასესი დედა მართა. ის მრავალჯერ დაბრუნებულა შორი მგზავრობიდან, მაგრამ ერთხელაც არ ახსოვს, რომ სადგურზე არავინ დაჰხვედროდა.

ზურაბს ოცი დღის წინათ მოსკოვში დეპეშა მოუვიდა: "ვთხოვდები. შენს დაბრუნებას ვერ მოვუცდი. მიზეზს რომ გაიგებ, უეჭველად მაპატიებ. ქორწილი ზეგ გვექნება. შემინდე. მომილოცე. გკოცნით. ელენეა."

ზურაბი გაოცდა, დაღონდა, გაბრაზდა: მისი ერთა ელენე ჯერ სტუდენტია. ერთი წლის შემდეგ ინჟინერის დიპლომს მიიღებს. ისიც ზურაბივით შრომის მოყვარეა, დარბაისელი, უჯიათი და... ასე უცბად რა მოხდა? რამ ააჩქარა, ვინ გააგიჟა? მას სიტყვა ჰქონდა მოცემული, რომ დედისა და ძმის ნებადაურთველად არ გათხოვდებოდა. საქმრო თანხმობით უნდა აერჩიათ. ახლა კი ვიღაცამ ააჩქარა, მოიტაცა. სიტყვა გაატეხინა. ნეტა ვინ არის ის ბედნიერი - ექიმი, ვექილი, აგრონომი თუ ინჟინერი?

ზურაბი კარგა ხანს შფოთავდა და ძლიეს მიხვდა, რომ იმ სიშორეზე ვერაფერს მიაგნებდა, ორ დღეში ვერაფერსაც ვერ გაიგებდა. ის დეპეშა ულტიმატუმს ჰგავდა, რომელიც მას ბრმად უნდა შეესრულებინა, ან ბრმადვე უკუეგდო. ამით გაბრაზებულმა ძმამ ჯერ მოკლე პასუხი დასწერა: "სიძეს არ ვიცნობ. ვერ მოგილოცავთ ჩემს დაბრუნებამდე მოიცადეთ."

მაგრამ მერე ასწონ-გაზომა და პაბუხისგებისა შეეშობდა. იფიქრა: თვითონაც ძლიერ კარგად იციან, რომ უჩემოდ დაქორწინება სირცხვილია, მაგრამ ალბათ დაყოვნება უფრო სახიფათოა და ამი-

*** 221 ***

ტომ ჩქარობენ. იფიქრა, იყოყმანა და უპასუხა: "არა მესმია რა. გაცემული ვარ. მაინც გილოცავ გაბედნიერებას და ვცდილობ ჩემი თავი დავაჯერო, რომ საპატიო მიზეზმა აგაჩქარათ. სიძის ვინაობა შემატყობინე. ჯერჯერობით მხოლოდ შენ გკოცნი მხურვალედ. შენი ზურაბი".

საპასუხო წერილს მოუთმენლად ელოდა. ათიოდე დღის შემდეგ დედისგან დეპეშა მოუვიდა: "საჩქაროდ დაბრუნდი. უბედურება მოხდა. მართაა."

დეპეშა ხელიდან გაუვარდა და დიდხანს იჯდა თავზარდაცემული, გაშტერებული. უბედურების ათნაირი ვარიანტი კორიანტელივით აუტრიალებდა აზრად და თავის საყვარელ დედას პირველად უწოდა "ტუტუცი, გამოლაყვებული ბებრუცუნა", რომელმაც ასეთი გაუგებარი და გამაგიჟებელი დეპეშა გაუგზავნა შვილს.

"ცხადია, ელენე გარდაიცვალა - გადასჭრა ბოლოს ზურაბმა

და ისევე გამოიტირა ელენე, როგორც ოცი წლის წინათ მამის : საფლავზე ტიროდა. გულში მაინც უფუჭუნებდა იმედი: იქნება არ მომკვდარა და სხვა რამ უბედურება დაემართათ. მერმე ოდნავ დამშვიდდა. კომისიონერი მოიწვია და ბილეთის ყიდვა და დეპე- , - შის გავზავნა დაავალა, სადაც ორადორი სიტყვა ეწერა: "მოვდივარ. ზურაბი-.

. აი კიდევაც ჩამოვიდა - უჭმელობით, დარდით და უძილობით გალახული, დათენთილი, გაბრუებული ჩამოვიდა და სადგურიდან დაჯერებული წამოვიდა, რომ ელენე მკვდარი დაჰხვდებოდა. მაგ- . რამ იქნება ცხედარსაც ვერ მიუსწროს? ალბათ კიდევ დამარხავდ- . ნენ. ამ სიცხეში ცხედარს ექვს დღეს არ არ შეინახავდნენ.

ქვითინი ყელში უთრთოდა, თვითონაც ცახცახებდა, და ქუჩა რომ სავსე არ ყოფილიყო ხალხით, ცრემლს აუშვებდა და ტირილს მორთავდა.

ავტომობილი ქშენით გაჩერდა. ზურაბმა თავის ბინის კარი კი- ნალამ შეამტვრია, და როცა გაუღეს, მდულარო ხმით შესძახა მარ- თას:

- დედი!

- შვილო!

- ცოცხალია?

- ცოცხალია, შვილო, მაგრამ ვაი ამ სიცოცხლეს!

გახარეპულმა ზურაბმა ჩემოდანი დააგდო, კისრიდან დედის მკლავები მოიშორა, პირველი ოთახი ააირბინა და მეორე ოთახში შევარდა ელენე ცოცხალია! ძმას ამაზე მეტი არა უნდოდა რა

*** 222 ***

თავით-ფეხებამდის საბანში გახვეული ელენე ლოგინში იწვა და კედლისკენ იყო მიბრუნებული. ზურაბმა მხარზე ხელი დაადო და ჩასჩურჩულა:

- ელო... გძინავს თუ გღვიძავს, ელიკო?

საბანი შეირხა. აიფურთნა და ყრუ ქვითინი გაისმა:

- თავი დამანებე!.. ნუ მაწამებ!.. გადი აქედან!

ზურაბმა დედას გადაჰხედა. მაროა ცრემლს იხოცავდა და შვილს ოთახიდან გასვლას ანიშნებდა.

- გადი მეთქი აქედან!.. თავს მოვიკლავ!

- კარგი ჩემო დაიკო, კარგი. მივდივარ. დამშვიდდი. როცა დამიძახებ, მაშინლა შემოვალ, გვერდზე მოგიჯდები და. თუ შენი სურვილი არ იქნება, ხმასაც აღარ ამოვიღებ.

* *

- დედი, ტირილს მერეც მოასწრებ. ახლა კი დაჯექი და დალა- გებით მიაშბე.

მართა მაგიდას მიუქდა და ცრემლიანი ხმით, ქუშით და წყევლა- ვებით უამბო ზურაბს.

მანამდის არც მართას გაეგო, ჰყავდა თუ არა ელენეს საბედო. არც ის იცოდა, როდის აქეთ გაებათ მათ საბედისწერო კავშირი ზურაბი რომ მოსკოვს წავიდა, ერთი კვირის შემდეგ ელენემ "ის პირშავი- მოიყვანა, გაუმასპინძლდა და, როცა გაისტუმრა, დედას ჰკითხა:

"დედილო. ის ვაჟი როგორ მოგეწონა?-

"რა უშავს, შვილო, --- უპასუხა მართამ, - ლამაზია, ტანადია, და არც სიტყვა-პასუხი აკლია. სხვაფრივ კი მე მისი არა ვიცი რა და ჯერ ვერაფერს გეტყვი"

"მე თვითონ ვიცი და მე თვითონ გეტყვი, - მიუგო ელენემ. --- ექიმის შვილია, ძალიან განათლებული, ზრდილობიანი, ბეჯითი და დინჯი კაცია. ალაგიც მშვენიერი აქვს და მომავალიც ქალები ბუზებივით ეხვევიან. ხუთიოდე მეტოქე გამიჩნდა. ყველა შურით იხოცებიან. ჩვენ ერთმანეთი შეგვიყვარდა და ხუთ დღეში უნდა მივთხოვდე, თორემ... "

"რას ამბობ, შვილო, გონს მოდი".

"თორემ სხვა წამართმევსა.

"მაშ ის ქალიც ჰყვარებია...

*** 223 ***

ტყულია- გაფიცხდა ელო.- როგორ შეიძლება სხვაც უყვარდეს! მაგრამ მაინც... ვინ იცის... ათასი რამე მოხდება ხოლმე ზეგ ვიქორწინებო. აქაურობა კარგად დააღაგე და ერთი ვახშამიც მოგვიშადა".

მართამ ძლიერ დატუქსა დიდხანს ეკამათა, ვახშმის დამზადებაზე უარი უთხრა და კიდეც დაემუქრა. .გვირგვინს არ დაგილოცავო" მაგრამ არფერმა არ გასჭრა. ელენე თავის ნათქვამზე შედგა „და ფეხი აღარ მოიცვალა. ბოლოს კიდეც დაემუქრა: "ქორწინებას გავაფორმებ და იქადან ქმრის ბინაზე წავალო, შენ კი ქორწილში გინდ სულაც ნუ მოხვალა".

- ელოსაც ეხლანდელი ხუმტური შეეყარა, შვილო, და მე ველარაფერი შევასმინვ. არც ცრემლმა გასჭრა, არც მუქარამ და აღარც დედის პატივმა.

, - მერე?

- ნეტი რაღა შემვძლო, შვილო? ყბადასაღებ საქმეს ისევ ელოს ჟინის შესრულება ვამჯობინე და დავემორჩილე. ახალგაზრდობამ დილამდის ილხინა, მე კი ჩემი თავი ქელეხში მეგონა... ის პირშავი აქვე დასახლდა. ელომ მითხრა: ზურაბი რომ ჩამოვა, ერთს კიდეც მოვილხენთ და მეორე დღესვე გადავალთო. ცხრა დღეს იცხოვრეს. მეთაზე სიძე გაგვიქრა. გავიდა და აღარ დაბრუნებულა. ელენემ .იმ დღეს ექვსჯერ აირბინა იმის ბინაზე, მაგრამ შინ არავინ დაუხვდა. მთელი ქალაქი მოირბინა. მაგრამ კვალსაც კი ვერ მიაგნო.იმ ღამეს თვალი აღარ დაუხუჭია... მოგიკვდეს დედაშენი, შვილო! უბედურ ვარსკვლავზე გაჩენილხარ... მეორე დღეს ქუჩის ბიჭმა წერი-

. ლი მოიტანა. ის დასამიწებელი სწერდა: ჩვენ ერთმანეთს ვერ შევეგუებით, ამიტომ ჩვენი ცოლქმრობა გათავდა და ღმერთმა ჩემზე , უკეთესი ქმარი გაპოვნინოსო. ეს იყო და ეს, მეტი არაფერი. ელოლოგინად ჩავარდა... გვისწულდება... ექიმი მაფრთხილებს...

- დედი, ნუ სტირი. შენ ეს მითხარი: ის სალახანა ვინ არის, რა გვარისაა?

| - დასწყევლოს ღმერთმა იმისი სახელიც და გვარიც, ვილაც ანტონ მახარაშვილია. ამბობდა, ინჟინერი ვარ და აბრეშუმის ქარხანას ვაშენებო.

? - კარგი, დედი. ახლა შენს საქმეს მიჰხედე.

ზურაბმა პირი დაიბანა, ტანისამოსი გამოიცვალა და კარი გა-
. მოახურა.

*** 224 ***

* *

რამდენიმე დღის შემდეგ ანტონი და მისი ახალი მეგობარი კოტე რესტორანის პაწია კაბინეტში სადილობდნენ და სიყრმის მეგობრებით საუბრობდნენ.

- ძმაო კოტე! --- ეუბნებოდა შეზარხოშებული ტექნიკოსი ანტონი კოტეს, - მე და შენ ორ დღეში ისე დავძმობილდით, რომა... შენც ინჟინერი და მეც შენც გყვარებია ქალები და მეც.

- წელან რაღაცას ამბობდი. ბოლშევიკები გვეფიცებიანო, - გაახსენა კოტემ.

- ჰო, ბოლშევიკები გვეფიცებიან მეთქი, ცოლქმარი მეგობრები უნდა იყვნენო. ვის ატყუებენ! ქალი მხოლოდ ლოგინშია მამაკაცის მეგობარი. მოილხინე, დასტკები და მერე ფუტკარივით სხვა ყვავილზე გადაფრინდი. ასეთია ბუნების კანონი. ააშენოს ღმერთმა იმის დამწერი!

- ააშენოს! - დაუდასტურა კოტემ. --- მეც მუდამ მაგას ვიძახი. მაგის დამწერის დღეგრძელობისა დავლიოთ.

თითოც რომ დალიეს, ანტონმა ჰკითხა:

- კოტე, შენ რამდენჯერ შეირთე ცოლი?

-- შვიდ წელიწადში ხუთჯერ შევირთე, ძაშა!

- ოხო-ხო! - ჩაიცინა ანტონმა. -- მე მიჯობნია. სამ წელიწადში ცხრა ცოლი გამოვიცვალე. დანარჩენ ლამაზებს, ნაყარ-ნუყარსა და სხვის ცოლებს აღარ ვანგარიშობ მარტო ღმერთმა უწყის მათი ვინაობა და რაოდენობა.

- გაამოს! - წამოიძახა კოტემ. - ღმერთმა ქვიშასავით გაგიმრავლოს და ვარდივით გაიფურჩქნოს. - მერმე მეგობრის ლამაზსახეს დააკვირდა და უთხრა:

- შენისთანა ლამაზს ქალები ძლიერ ეტანებიან, არა?

- ამ შავ თვალებს, ამ მზინავს ხუჭუჭა თმას, ამ ბერძნულ

ცხვირს, ამ სუფთა სახეს, და ამ კოკორა ტუჩებს რომელი ქალი გაუძალიანდება?

- ვერც ერთი, ღმერთმანი, ვერც ერთი. ნამეტან კი მაგ თვალებსა და ტუჩებს.

- ჰო და, ვისაც ამ თვალებს დავაწესებდი ხოლმე, ის ტუჩებსაც ნატრულობდა, ვისაც ამ ტუჩებს მივაკარებდი, ის იმ დღიდან ჩემი ყურმოჭრილი ყმა ხდებოდა. ჰო და იმას მოგახსენებდი. ერთი სომხის გოგო ჩამივარდა გულში, ყორანივით შავგვრემანი იყო. გემო

*** 225 ***

.. იმაშია, რომ ყველა მილეთის ქალს ჭაშნიკი გაუშინჯო. მეც აგრე ვიქცეოდი.

-მერამდენე ცოლი იყო ის ქალი?

| - მეხუთე. წუნდასადები არ იყო, მაგრამ ისეთი ღონიერი იყო

- და იჭვიანი გამოდგა, რომ ერთი თვე ძლივს გავუძელი. მერე დავკარ ფეხი და სოხუმში გადავვარდი.

- ცოლს რაღა დაემართა?

- რა უნდა დამართოდა? ხელახლა გათხოვდა და ახლა მეტად ბედნიერია. სოხუმში ეს შავი თვალები რუსის ქალს დავადგი - ქერას, თეთრსა და ფუნჩულას. დაილოცოს იმათი მადლი, თამამი, გულკეთილი, გულღია გამოდგა. ისიც ქალწული იყო.

- შეგერგოს! მეშვიდე?

- მეშვიდე ბათომში შემხვდა ახლა კი ებრაელი ავირჩიე ალისფერი თმა ჰქონდა. ამბობენ, წითური ქალი ძალიან ვნებიანიაო. : მაგრამ მოვტყუვდი. ჯერ თექვსმეტისაც არ იყო და ალბათ იმიტომ გამოდგა ცივი და უნდილი. გაზაფხულზე ქალს ჭორფლი გამოაყარა და... თავი მივანებე.

- რა თქმა უნდა, ისიც ქალწული იქნებოდა

- უეჭველად.

- მერვე?

- მერვე შარშან შევირთე. გერმანელებს სკოლას ვუშენებდი და იქ გადავეკიდე. ძალზე ახალგაზრდა იყო. მუხლებზე ამაცოცდებოდა ხოლმე, თვალწინ თითს მიტრიალებდა და ტიტინებდა, იცინოდა, ზღაპრებს მიაშობდა. იმის დედმამამ ქვეყანა შემიყარა. ერთ ღამეს ავტომობილში ჩავსვი და ქალაქში ჩამოვიყვანე. სულ ტიროდა. იმისთვის სად მეცალა! ორ კვირაზე მეტს ვერ გავუძელი. ისევ ავტომობილში ჩავსვი და დედას გავუგზავნე.

კოტე ახალ მეგობარს ახლოს მიუჯდა, მხარზე ხელი დაადო და ჰკითხა:

- რამდენი შვილი გყავს?

- მე შვილი-მილი არ ვიცი. ვინც აჩენს, იმანვე იზრუნოს. ზოგი ჩემი ნაცოლარი ახლაც დამემებს. მემებონ.

- გემებონ... მეცხრე ვილა იყო. - ამოიხრიალა კოტემ და ხელი ჩამოიღო.

- მეცხრე? - სულ სხვა კილოზე უპასუხა ანტონმა და შუბლი ხელის გულზე დაიყრდნო. --- მეცხრემ ძლიერ დამჭრა, მაგრამ არც მე დავაყარე ხეირი. სტუდენტია, ელენე ჰქვია. ერთ წელიწადს მაწვალა. ქალებში ტოლი არა ჰყავს. ჭკვიანია, დინჯი, ნიჭიერი, პატიოსანი, შრომის მოყვარე და ლამაზი...

*** 226 ***

- მართლა? -- და კოტემ ფეხი ფეხზე გადაიდო.

- მომეწონა და მოვეწონე. რა ხრიკი არ ვიხმარე. რას არ შევპირდი, მაგრამ ვერ იქნა, ვერ გავინაპირე. არსად არ გამომყვა. კინოს ვერ გადავაცილე. თვითონაც მეტანებოდა, მაგრამ ამავე დროს რკინის კედელი აღმართა და არ გადამიშვა, ერთხელიც არ მაკოცინინა.

კოტემ ჩაახველა, ანტონმა კი ხანმოკლე დუმილის შემდეგ განაგრძო:

- ასეთი უჯიათი ქალი პირველად შემხვდა. ვაჟკაცობა შემელახა, დამჩაგრა, დამამცირა. მეც გული გამიავდა. ახლაც არ ვიცი, რა - სჭარბობდა ჩემს გულში, ბრაზი თუ სიყვარული?.. ერთხელ მუხლებში ჩავუვარდი და შევეხვეწე: ან მომკალ, ან მაცოცხლე მეთქი... ქალი მოლბა და მითხრა: თუ დიპლომს მიიღებ, თუ შენს თავს დედაჩემს და ჩემს ძმას ზურაბს მოაწონებ, თუ პატიოსანი კაცის საბელს მოიხვეჭავ და თუ... ერთი სიტყვით ათნაირი "თუა მომაკერა და თითის ოდენა იმედით გამისტუმრა. ერთი წელიწადი ხომ მეც .და ორიც უნდა მომეთმინა. მეც ავიღე და ძველი ნაცადი ხაფანგი დავუგე. მის მეგობარს ლამაზსა და სულელ სტუდენტ ქალს ავედევენე. ელენეს კი სხვისი პირით შევატყობინე: ანტონი შენს მეგობარს ირთავსო. ამ ხერხმა გასჭრა: მოვლუნე. საწყალი ელენე ორ კვირაში სანთელივით ჩამოდნა. ჩამოდნა და შეჩვეული ბატკანივით ამყვა. მაგრამუქორწინოდ მაინც არ დამნებდა. და დაბალი ხმით დაუმატა: - ისიც ქალწული აღმოჩნდა.

. ანტონი გაჩუმდა და ჩაფიქრდა. კოტემ სკამი გაისწორა, ფეხი ფეხზე გადაიდო, პაპიროსს მოუკიდა, ჩაახველა და იკითხა:

- მერე? მერე? ? სთქვი რაღა!

--- საოცარია: ქალებს საქორწინო საბუთი თილისმა ჰგონიათ. ელენემაც მომთხოვა და მითხრა: ორ კვირაში ჩემი ძმა ზურაბი მოსკოვს წავა და მაშინ ვიქორწინოთ, თორემ ნებას არ მოგვცემს .და ბედნიერება ჩაგვეფუშებაო. ის ვიღაც ზურაბი მხეცი ვინმე ყოფილა და მეც მეშინოდა.

კოტემ სკამი ააკვნესა და სავსე ჭიქა დასცალა.

-- მეც რა მენაღვლებოდა?? - განაგრძო. ანტონმა. დ ცალი ხელით ელენე მეჭირა, მეორე ხელით კი მისი მეგობარი ქალი. ერთ-ერთი მაინც უნდა მრგებოდა ზურაბი რომ მოსკოვს გავისუმრეთ, მესამე დღეს ის თილისმა ვიშოვე, ერთი კარგისა ვიქეიფეთ და...

- დაიცა -- განგებ გააწყვეტინა კოტემ და ზეზე წამოვარდა.
სკამი რახუნით |გასწია, ისევ მიიდგა, ზედ დაეცა და კრიჭაშეკრულ-
მა ძლივს ჩაილაპარაკა:

*** 227 ***

--ა, ის უნდა გკითხო... ჰო, ათი დღის შემდეგ თავი რაღად დაა-
ნებე?

ანტონმა იმჭვიანად. გადმოჰხედა მეგობარს და გაკვირვებით
ჰკითხა:

- ვინ გითხრა, რომ ათი დღის შემდეგ დავანებე თავი?

- შენ თვითონ მითხარი... წელან მითხარი.

- მე გითხარი? მართლა? აღარ მახსოვს. |

--- მთვრალი ხარ და იმიტომ დაგავიწყდა. ახლა ესეც გამაგები-
ნე: თუ ის ქალი მართლა მოგწონდა, თავი რაღად დაანებე?

. -- რა სხეული აქვს, რა-კოცნა სცოდნია! - თავისთვის ჩაიოც-
ნება ანტონმა.

-- მე კოცას კი არ გეკითხები. -- ბრაზიანად დაუყვირა კო-
ტემ.

- ნუ ცხარობ, ძმაო კოტე, მოითმინე და ყველაფერს ვიამბობ.
თავი იმიტომ დავანებე, რომ...: დროზე გაცლა სჯობს დაყოვნებასა.
ადრე თუ გვიან მაინც უნდა გავცლოდი და სჯობდა იმ "შვილო ზუ-
რაბსა სულაც არ ვენახე.

--- გამაგებინე, რად უნდა გასცლოდი?

- იმიტომ, რომ მე ავარა კაცი ვარ, დაუდეგარი, მფრინავი,
დონჟუანი. მე არ შემძლიან მუდამ ერთი და იგივე ლოყა ვკოცნო
და სამარეძღის ერთსა და იმავე თვალებს ველამუნო. მეც ვიცი, რა
ჯოჯობეთია ცოლშვილი და ოჯახი. ცოლი დილით-დილამდე ჩაგჩი-
ჩინებს: "იშოვე! მოიტა!" შვილები ტვინს გიხვრეტენ: "გვმიან!
ჩაგვაცვი! გვაჭამე!" არა, ძმაო, მეყოფა. ოჯახი ბედნიერება კი არ
არის, კატორღაა, მონობაა. ამ უღელს ნებაყოფლობით მარტო გიჟი
დაიდგამს. მე კი ნამდვილი ნეტარება ცხრაჯერ ვიგემა და ახლა მეა-
თეს ვიმზადებ.

- ალბათ ბავშვები ძალიან გეჯავრება, არა?

- მეჯავრება კი არა, მძულს, მეზიზღება!

- იმ ზრა ცოლზე რაღას ფიქრობ? არ გენანება?

- სასინანულო არა აქვთ რა. იმათაც და მეც საწადელი შევის-
რულეთ და გავათავეთ.

-- შენ გაათავე, ცოლისთვის კი სწორედ ამის შემდეგ იწყება
გაუთავებელი ტანჯვა და ზრუნვა. . -

--- თუ წვალე არ უნდა, ნურც მოტყუვდება. ნუ გათხოვდება.

- შენ რაღად ირთავდი? რად ატყუებდი?

--- აკი გითხარი, გემო მარტო პირველ ღამეშია მეთქი - .

- ფეოდალებიც მაგას ამბობდნენ: პირველი ღამის უფლება გაიხსენე. ისინი ძალით იმორჩილებდნენ ქალწულებს, შენ კი ემ-
მაკობით იძენ. განსხვავება ის არის და სხვა არაფერი. -- უთხრა
კოტემ და მას ხმაში ალგმული ბოღმა გაისმა.

- სცდები ჩემო ბეგობარო. - მიუგო ანტონმა. - ფეოდალს
გასათხოვარ ქალს კანონი აკუთვნებდა...

- რომელიც თვითონ ფეოდალებმა დასწერეს. - დაურთო კო-
ტემ.

- ჩვენი კანონიც ჩვენვე დაწერეთ მე ნამდვილი საბჭოთა მო-
ქალაქე გახლავარ და იმ კანონით ვსარგებლობ, რომელიც ნებას
მამლევს მაშინვე გავეყარო ცოლს, როცა კი მოვისურვებ.

- მაშ ოქტომბრის კანონი აგრე გაიგე? -- მუქარით წამოიძახა
კოტემ.

- მაშ როგორ უნდა გამეგო? რაკი კანონი უფლებას მანიჭებს,
მისი გამოყენება დანაშაულად არ ჩაითვლება.

უცე კოტემ ისე ძლიერ დაჰკრა მუშტი მაგიდას, რომ ბოთლი
წაიქცა და ღვინო დაიღვარა. დაჰკრა, წამოვარდა და მიაძახა:

- სტყუე, კაზუისტო! არამზადავ! შენ საბჭოთა მოქალაქე --
არა, მგელი ყოაფილხარ, მგელი! ოქტომბერი იმ კანონს მატყუარე-
ბისთვის და მგლებისთვის კი არა სწერდა, არამედ ჩვენთვის სწერდა
და ჰგულისხმობდა, რომ დაწერილი კანონის გარდა ცოცხალი ადა-
მიანი და მოვალეობის ადამიანური შეგნებაც არსებობდა. შენ და
შენისთანა პირუტყვებმა კი იმ კანონს მგლის მყრალი კბილი ჩას-
ჭიდეთ და გინდათ წაბილწოთ და ლაფში ამოსვაროთ იგი. შენ კა-
ნონის პირველი ნახევარი კარგად დაგიხომებია, მეორე ნახევარი კი-
სადაც ქალების მოტყუებაზე სწერია. სულ. დაგივიწყია. საბჭოთა-
კანონი თქვენ ამისთვის მოვთხოვთ პასუხს... მაგრათაც დაგსჯით .
თქვენ სამაგელი გაიძვერა ხართ...

ანტონიც წამომდგარიყო. ნესვის ნაჭერივით გაფითრებულიყო.
რომელიც იქვე სუფრაზე ეგდო, და შემინებული ლულულულებდა-

- რა დაგემართა... რა გაყვირებს...

-- ის დამემართა, რაც შენ დამმართე. დაჯექი! დაჯექი მეთქი!-
საყელოში ხელი წაავლო, დაიქნია და სკამზე დააგდო, თვითონ კი
თავთ დაადგა და ისე ჩასჭიდა კისერში ხელი, რომ ძარღვები დაუ-
დუნა და გაუბერა.

- ძმაო კოტე... - ამოიკრუსუნა ზურაბის ნასიძარმა.

- რის ძმაო! - ვინ კოტე, მე კოტე კი არა, ზურაბი მქვიან. ნუ
ფართხალებ. სულ ერთია, ვეღარ წამიხვალ. ნურც გეშინიან... არ

გკლავ, შენი გულისთვის თავს არ დავიღუპავ... მეკითხები, რა გაცვირებსო. მე შენი ავხორცობით დაღუპული ცხრა ქალწული მაცვირებს... ახლა მეათეს ჩასაფრებინარ მაგრამ იმის წამებას აღარ რსები... მე ჩემი საბრალო დაიკო მალაპარაკებს. იმაზე მეტი ამ ეყნად არავინ მყავდა. მე და უბედურმა დედა-ჩემმა ხელზე ვზარდეთ ოც წელიწადს. ვინ იცის, რამდენი ღამე გაგვითენებია, ვინ სთვლის იმ საბრალოს გაზრდაში რამდენი სიმწარე დაგვიღევია. და-ჩემს კერვაში თვალები ჩაექცა. მე თან ვსწავლობდი და თანაც დღიურ მუშად ვმუშაობდი. ფეხები და ხელები ახლაც დამმრალი მაქვს. მუხლებში ქარი შემიდგა და მტანჯავს. ჩემს ელოს რომ შესცივნოდა, მე კარიკარ ნაფოტებს ვიპარავდი. ამისთვის ერთხელ ისე უღვთოდ მცემეს, რომ შინ ხელით წამიღეს. რომ არ მომივებოდა, მე და დედაჩემი თვითონ ვრჩებოდით მშივრები. რომ შიმშილი არ ყოფილიყო, ჩვენ თვითონ დავდიოდით შიშველ-ტიტველნი. სწავლელი რომ არ დარჩენილიყო, მოწყალების მიღებასაც კი კადრულობდით.

- ღმერთო, მიშველე! ზურაბ, მაპატიე!

: - ღმერთმა გაპატიოს, რომელიც ახლა გაგახსენდა, მე კი...

ზე მხოლოდ ადამიანი ვარ და ამიტომ მხოლოდ სიცოცხლეს გაპატიებ... აი რა, ტანჯვა-წვალებით გაგვიზრდია ჩვენი ელო, ჩემი ერთა, ელიკო... მე რომ მოსკოვს მივდიოდი, რას ვიფიქრებდი, რომ იმ .დროს ავზნიანი აფთარი ჩემი საყვარელი დის გულს ჰბილწავდა და ჰგლეჯდა. ახლა ის უბედური შენი მეოხებით ლოგინად ჩავარდა, და ვინ იცის, გადარჩება თუ შენს ავხორცობას გადაჰყვება. და თუ გადარჩება, სულ ერთია, სიკვდილამდე სნეული სული შერჩება. დანარჩენი შენი რვა ნაცოლარიც ალბათ ასეთივე დღეში იქნება. ეხლა შენ მეათეს იმზადებ. ტყუილი იმედი გაქვს მეთქი! მაგას ველარ ეღირსები. სმა არ ამოიღო, არ დაიყვირო, თორემ ამ ბებუთს ხომ ხედავ.

და ანტონის თვალებში ვიწრომ, გრძელმა და კამკამა ბებუთმა გაიელვა.

- ღმერთო, მიშველე! მითხარი, ზურაბ, რას მიპირებ?

- აკი გითხარი, არ მოგკლავ მეთქი. მაგრამ ამიერიდან ქალწულებს სამუდამოდ დაგავიწყებ... აღარავინ შეგიყვარებს და მაჯლაჯუნაც კი ზიზღით მოგარიდებს თვალს.

*** 230 ***

უცებ მარცხენა ხელი ყელზე მოახვია, თავი უკან გადაუწია იმავე წამს მარჯვენა ხელით ჩანგალი ჩაჰკრა ზემო ტუჩში და მარჯვნივ და მარცხნივ გადასწია.

- მიშველეთ! მომკლა! - დაიბღავლა ანტონმა და გარეთ გავარდა.

ზურაბი დინჯად გამოჰყვა. კარებში შესდგა და ჩანგალს დაჰხვ-

და, რომელიც ხელში შერჩენოდა. ჩანგალზე ანტონის ტუჩი იყო
ჩამოცმული.

1935წ..